

RADOVAN DÁVID

vzdělávací společnost

si dovoluje Vás pozvat na seminář

„Umístění zletilého do pobytového zařízení bez souhlasu – právní režim“

**Instituce akreditovaná u Ministerstva vnitra ČR
Akreditace Ministerstva práce a sociálních věcí**

Termín a místo konání: 28. května 2026 od 9:00
online

Lektor: JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D.

sedmnáctiletá praxe asistenta soudce Ústavního soudu, osmnáctiletá praxe lektora právnických fakult v Brně a Bratislavě, patnáctiletá praxe v oblasti vzdělávání úředníků, člen Světové organizace pro rodinné právo, čestný člen Profesní komory sociálně-právní ochrany dětí, člen redakční rady Juridical Analytical Journal, autor desítek článků, monografií (mimo jiné učebnice rodinného práva a civilního práva procesního) a komentářů (mimo jiné k občanskému zákoníku, občanskému soudnímu řádu, zákonu o zvláštních řízeních soudních a exekučnímu řádu)

Otázka nedobrovolného umístění zletilého člověka do pobytového zařízení patří k nejnáročnějším v praxi opatrovníků, sociálních pracovníků i soudů. Jde o zásah do základního práva na osobní svobodu, který se pohybuje na pomezí ochrany klienta a respektu k jeho autonomii. V praxi se nejčastěji objevuje u osob s duševním onemocněním, těžkým postižením, závislostmi nebo u seniorů v krizové situaci, kdy rodina ani ambulantní služby nezvládají péči. Rozhodování je o to citlivější, že klient může vyjadřovat nesouhlas, ale přesto je objektivně ohrožen na zdraví či životě, případně ohrožuje své okolí. Seminář nabídne podrobný výklad právního rámce umístění bez souhlasu podle občanského zákoníku, zákona o zdravotních službách a mezinárodních lidskoprávních dokumentů. Zaměří se na roli opatrovníka, povinnosti sociálních pracovníků, postupy soudů a dozorové mechanismy. Diskutovány budou i praktické otázky – od prvotního rozhodnutí o umístění přes komunikaci s rodinou a zdravotnickým zařízením až po přípravu podkladů pro soudní řízení. Účastníci získají nejen znalosti právního režimu, ale i konkrétní dovednosti pro řešení krizových situací, které vyžadují rychlý a zároveň zákonný postup.

Po absolvování programu bude účastník schopen:

- vysvětlit právní rámec umístění zletilého do zařízení bez souhlasu
- rozlišit mezi zdravotní péčí a sociální službou s režimem omezení osobní svobody

- identifikovat podmínky, kdy lze umístění realizovat
- aplikovat princip nejlepšího zájmu a proporcionality zásahu
- rozpoznat role soudu, opatrovníka a poskytovatele služby
- zpracovat dokumentaci nutnou pro soudní přezkum
- vést komunikaci s rodinou i klientem v krizové situaci
- využít dostupné krizové služby a alternativy k nedobrovolnému umístění
- orientovat se v judikatuře českých i evropských soudů
- posoudit odpovědnost za nezákonné umístění
- spolupracovat s dozorovými orgány (Česká advokátní komora, veřejný ochránce práv, inspekce sociálních služeb)
- nastavit procesy pro prevenci zneužití institutu umístění bez souhlasu
- reflektovat psychologické dopady nedobrovolného pobytu na klienta
- připravit doporučení pro zlepšení praxe v zařízení i v obci

Dotazy, na něž by měl být kurz především zaměřen, lze posílat na kontaktní e-mail radovandavid@radovandavid.cz.

Obsah kurzu:

1. Právní východiska a základní principy

- Listina základních práv a svobod – právo na osobní svobodu
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (CRPD)
- Evropská úmluva o lidských právech – čl. 5
- princip subsidiarity a proporcionality zásahů
- historický vývoj od „zbavení způsobilosti“ k současné úpravě
- česká judikatura Ústavního soudu
- evropská judikatura ESLP k nedobrovolnému umístění
- zásada nejlepšího zájmu zletilého člověka
- rozdíly mezi dobrovolným a nedobrovolným pobytem
- důsledky pro lidskou důstojnost a autonomii

2. Občanský zákoník a jeho úprava

- § 89 a násl. občanského zákoníku
- instituty opatrovnictví a role opatrovníka při rozhodování
- postup při omezení osobní svobody v zařízení sociálních služeb
- vztah k institutu omezení svéprávnosti
- pravomoci soudu při kontrole zákonnosti
- povinnosti zařízení při přijetí klienta bez souhlasu
- lhůty a procesní postupy
- rozdíl mezi péčí zdravotní a sociální
- práva klienta při umístění
- odpovědnost za nezákonný zásah

3. Zákon o zdravotních službách a ústavní péče

- podmínky hospitalizace bez souhlasu pacienta
- ohrožení zdraví, života a okolí
- oznamovací povinnost poskytovatele soudu
- soudní přezkum do 7 dnů
- role opatrovníka při ústavní péči

- dokumentace a informovaný souhlas
- právo na právní pomoc a kontakt s rodinou
- judikatura k nedobrovolné hospitalizaci
- návaznost na sociální služby po propuštění
- prevence zneužití ústavní péče

4. Sociální služby a režim bez souhlasu

- zákon o sociálních službách a možnosti omezení svobody pohybu
- zařízení s režimem uzavřeného oddělení
- podmínky pro přijetí klienta bez souhlasu
- oznamovací povinnost soudu a dozorové orgány
- role inspekce sociálních služeb
- příklady dobré a špatné praxe
- alternativy k pobytovým službám (terénní a ambulantní péče)
- postup při odmítnutí služeb rodinou
- ochrana práv klienta během pobytu
- odpovědnost poskytovatele služby

5. Role soudu a soudní přezkum

- zahájení řízení o přípustnosti držení v zařízení
- lhůty a procesní pravidla
- právo klienta být slyšen
- role opatrovníka v řízení
- důkazní prostředky (lékařské zprávy, vyjádření zařízení, stanovisko rodiny)
- rozhodovací praxe soudů
- možnosti prodloužení pobytu
- judikatura Ústavního soudu a ESLP
- nároky na kvalitu odůvodnění rozhodnutí
- opravné prostředky a stížnosti

6. Role opatrovníka v procesu

- povinnost zastupovat zájem klienta
- komunikace s rodinou a soudem
- účast při výslechu klienta
- kontrola podmínek pobytu v zařízení
- možnost návrhu alternativ k nedobrovolnému pobytu
- odpovědnost za procesní pochybení
- právo na přístup k dokumentaci
- možnost požadovat propuštění klienta
- hranice mezi loajalitou k rodině a k zastoupenému
- vzdělávání opatrovníků pro zvládání krizových situací

7. Dokumentace a důkazní standardy

- zdravotnická dokumentace a její význam
- spisová dokumentace sociálních služeb
- povinnost vést záznamy o důvodech umístění
- GDPR a ochrana citlivých údajů
- archivace dokumentů pro soudní přezkum
- význam znaleckých posudků
- spolupráce s policií při krizových situacích
- autentičnost a úplnost záznamů
- odpovědnost pracovníků za vedení dokumentace

- checklist kvality dokumentace

8. Komunikace s klientem a rodinou

- vysvětlení důvodů umístění klientovi přiměřeným jazykem
- práce s nesouhlasem a emocemi klienta
- zvládání konfliktů s rodinou
- prevence sekundární viktimizace klienta
- zapojení rodiny do rozhodovacího procesu
- budování důvěry při krizovém zásahu
- zapojení psychologa nebo facilitátora
- respekt k důstojnosti klienta
- transparentní komunikace o dalším postupu
- edukace rodiny o právních limitech

9. Psychologické a sociální dopady nedobrovolného umístění

- úzkosti, deprese a ztráta důvěry
- pocit nespravedlnosti a bezmoci
- riziko retraumatizace u osob s psychickým onemocněním
- dopady na vztahy v rodině
- sekundární viktimizace klienta
- vliv na motivaci k léčbě a spolupráci
- potřeba následné podpory po propuštění
- role psychologa a sociálního pracovníka
- prevence izolace a stigmatizace
- dlouhodobé důsledky pro kvalitu života

10. Modelové situace z praxe

- senior s demencí odmítající péči, rodina vyčerpaná
- klient s duševním onemocněním odmítající léčbu
- osoba závislá na návykových látkách ohrožující okolí
- rodina žádá umístění proti vůli klienta
- konflikt mezi rodinou a opatrovníkem o formě péče
- zařízení přijme klienta bez splnění zákonných podmínek
- soud zamítne návrh na prodloužení pobytu
- klient podává stížnost na nezákonné držení
- příklady dobré a špatné praxe
- inspirace z judikatury ESLP

11. Preventivní a alternativní postupy

- rozvoj terénních a ambulantních služeb
- krizové týmy a mobilní intervence
- mediace a práce s rodinou před krizí
- využití podpůrných opatření místo nedobrovolného pobytu
- role obce a komunitních služeb
- vzdělávání rodin o možnostech podpory
- prevence přetížení pečujících
- systém včasné detekce rizikových situací
- zapojení neziskových organizací
- podpora autonomie klienta

12. Diskuse a závěr

- shrnutí hlavních principů
- doporučené postupy pro praxi

- sdílení zkušeností účastníků
- diskuse nad konkrétními kazuistikami
- inspirace pro metodiky sociálních služeb
- reflexe hranic mezi ochranou a omezením svobody
- doporučení pro prevenci zneužívání institutu
- návrhy na další vzdělávání